

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. จุดมุ่งหมายและความสำคัญของการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา
3. การจัดการศึกษาเอกชน
4. การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา
5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและประสิทธิผล ของ โรงเรียนเอกชน
6. การประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเอกชน
7. การประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดทำหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการยึดแนวคิดสำคัญดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าพัฒนาการของมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปพัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อนหรือทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อบๆ ตนเอง

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ครูหรือผู้เกี่ยวข้อง เข้าใจเด็ก สามารถอบรม เลี้ยงดู และจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดีถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสริเริ่มความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้ นั้นเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น ทั้งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าโรงเรียน การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเองการเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม จากการเล่นเด็กมีโอกาที่จะอธิบายแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาฉบับนี้จึงถือ “การเล่น” เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้เด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม วัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาฉบับนี้ถือว่าครูระดับก่อนประถมศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ครูผู้สอนควรต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานที่เหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น

หลักการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดทำหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษายึดหลักการ ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

โดยพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก หลักสูตรที่เหมาะสมจะพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลายไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้ เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้ และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ครูผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์ และจัดกิจกรรมที่ครูและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยครูจะเป็นผู้สนับสนุนและเรียนรู้ร่วมกับเด็กส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ ค้นพบด้วยตัวเอง ดังนั้นครูจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ครูต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินเด็กระดับก่อนประถมศึกษาใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ครูจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการจากข้อมูลเชิงบรรยายจากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็กตลอดจนงานที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูล

จากการประเมินพัฒนาการ จะช่วยครูในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กและขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาครูและพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ครูจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้มิได้หมายความว่าให้พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

พัฒนาการเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงพัฒนาการปกติที่สำคัญของเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษา

พัฒนาการ	ด้านร่างกาย	ด้านสติปัญญา	ด้านสังคม	ด้านอารมณ์จิตใจ
3-4 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - เดินและวิ่งได้ - กระโดดได้ไม่ดี - รุกนั่ง - ประสาทยังไม่สัมพันธ์กัน - เริ่มรู้จักใช้พลัง 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถยืน (3 นาที) - ชอบถาม "ทำไม" ตลอดเวลา - คิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้ - ชอบคำศัพท์ใหม่ - อยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัว 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบเล่นแบบคู่ขนาน - ไม่ชอบเล่นกับผู้อื่น - แบ่งปันไม่เป็น - ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - หงุดหงิด ร้องไห้ง่าย - พอใจคนที่ตามใจ - ชอบได้รับคำชม
4-5 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - กระโดด ขว้างได้ดี - ร้องไห้ กระฉับกระเฉง - กล้ามเนื้อเริ่มประสานสัมพันธ์ดีขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - เปรียบเทียบได้ - เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ - เข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลขึ้น - ชอบถามคำถามมากมาย - พูดเป็นประโยคได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - สนใจผู้อื่น - ชอบเล่นบทบาทสมมติ - สนใจกิจกรรมของผู้ใหญ่ - เริ่มมีพฤติกรรมก้าวร้าว 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบทำท่ายผู้ใหญ่ - มั่นใจตนเองมากขึ้น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พัฒนาการ	ด้านร่างกาย	ด้านสติปัญญา	ด้านสังคม	ด้านอารมณ์จิตใจ
5-6 ปี	- คล่องแคล่ว ไม่อยู่นิ่ง - ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตีคกระดุม เลื้อย ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ	- ช่วงความสนใจยาวขึ้น - พูดยะโยคได้ยาวขึ้น - รู้คำศัพท์มากขึ้น - คิดเกมขึ้นเล่นเองได้และชอบเปลี่ยนกฎขณะเล่น	- มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้น - ชอบทำให้ผู้อื่นพอใจ - ชอบแสดงออก - ชอบทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อให้ครูชมเชย	- ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง - อายง่าย - รักครู

ที่มา : คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา 2540 : 15

พัฒนาการปกติที่สำคัญๆ ของเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษาที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องตระหนักเพราะเด็กในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะสำคัญที่เด่นแตกต่างกันไปถ้าครูไม่เข้าใจย่อมทำให้การพัฒนาเด็กไม่เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ อาทิ เด็ก 3 ขวบ ชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การจัดสื่อ วัสดุ ให้เด็กวัยนี้ต้องมีเพียงพอที่จะสนองความต้องการ ไม่เกิดการรอคอยนานจนเกินไป หรือเด็ก 3 ขวบ ต้องการการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่เพิ่มขึ้น เนื่องจากร่างกายอยู่ในช่วงที่ต้องพัฒนาทางกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เริ่มรู้จักใช้พลัง สามารถควบคุมร่างกายได้ การจัดจักรยานสามล้อให้เด็ก 3 ขวบ ได้ขี่เล่นจึงเหมาะสมกับวัย หรือเด็ก 4 ขวบ ชอบทำทนายผู้ใหญ่ซึ่งครูจำเป็นต้องเข้าใจและควรให้เด็กได้รับรู้เรื่องขอบเขตและวินัยในการเล่นอย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้นพัฒนาการเด็กทุกด้านจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกันและเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น

2. จุดมุ่งหมายและความสำคัญของการศึกษาของระดับก่อนประถมศึกษา

เด็กวัยอนุบาลเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตพัฒนาทุกด้านได้อย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้จะเรียนรู้ได้ดีจาก การเล่น การมีประสบการณ์ ตรงกับคน สิ่งของ สิ่งแวดล้อม การกระทำและการเคลื่อนไหว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ได้ระบุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในเรื่องจุดมุ่งหมายของการอนุบาลศึกษา คือ

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

2. สามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
3. มีคุณธรรม จริยธรรม และรักศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั่งงาม

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็กที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน แต่งตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 15 กรกฎาคม 2534 ได้รายงานถึง “ภาวะวิกฤตของชีวิตเด็กไทย : ปัญหาที่ยังไม่สายเกินแก้” ข้อค้นพบคือ

1. ความเสี่ยงของเด็กไทย

ด้านสุขภาพอนามัย เช่นการรับสารอาหารไม่เพียงพอ โรคทางพันธุกรรม การได้รับสารพิษ การติดเชื้อโรคเอดส์ และปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น

ด้านสติปัญญาและการรู้คิด เช่นความด้อยในระดับการพัฒนาการในการรู้คิด. และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่างๆ ของนักเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น

ด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่นการยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบมากกว่าหลักคุณธรรมของตนเอง ค่านิยมทางวัตถุ ความสามารถในการต้านทานสิ่งชั่วร้าย ที่ชักจูงไปในทางเลื่อม เป็นต้น

ด้านสวัสดิภาพ และสิทธิพื้นฐาน เช่น เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กพิการ เป็นต้น

2. รากเหง้าของปัญหา

ความเสื่อมของบทบาทครอบครัว ในด้านการให้ความรัก ความอบอุ่น และการให้การเลี้ยงดูอบรมอย่างถูกต้อง

สาเหตุสำคัญได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว เช่นมีขนาดเล็กลง และมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การขาดการเตรียมตัวของหนุ่มสาวในวัยออกเรือน ทำให้มีการหย่าร้างสูงขึ้น ครอบครัวแตกแยกมากขึ้น ส่งผลต่อสุขภาพจิตของเด็ก

ความด้อยประสิทธิภาพของระบบการศึกษา ทั้งในด้านการให้โอกาส และการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กทุกๆ ด้านสาเหตุคือ

1. การจัดการเตรียมความพร้อมก่อนวัยประถมศึกษา 3 – 5 ปี ยังได้เป็นส่วนน้อย (40 %)
2. หลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา และการท่องจำมากกว่าการพัฒนาบุคลิกภาพ(ขาดการเน้นหนักกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย เช่น ศิลปะ ดนตรี กีฬา)
3. การแยกการเรียนการสอนจากสภาพชีวิตชุมชน

4. การที่โรงเรียนยังมีบทบาทจำกัดในการเป็นศูนย์กลางของชุมชน
5. ความด้อยประสิทธิภาพของกระบวนการเตรียมคนเข้าสู่วิชาชีพครู (ในด้านการให้ประสบการณ์ที่พอเพียง และเจตคติที่ถูกต้อง)
6. ภาระของครูซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการดูแลเอาใจใส่นักเรียน
7. ระบบบริหารการศึกษาที่ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน (ระบบประเมินความดีความชอบที่เน้นแต่เกณฑ์เชิงปริมาณ และการขาดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีผลในการปฏิบัติ)

ความเห็นห่างจากกิจกรรมสถาบันศาสนาซึ่งมีสาเหตุจาก

1. การขาดเป้าหมายที่ชัดเจนและการส่งเสริมจากรัฐเพื่อให้องค์กรศาสนามีบทบาทในกิจกรรมการพัฒนาเด็ก
2. ระดับการศึกษาและการเตรียมความพร้อมแก่สังคมที่จะทำงานด้านนี้
3. ความด้อยประสิทธิภาพในรูปแบบและวิธีการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางศาสนา

การมอมเมาเด็กโดยสื่อสารมวลชนบางประเภท

ส่งผลกระทบต่อการเพาะลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ เช่นรายการที่เน้นการพนันเสี่ยงโชค รายการที่มีลักษณะก้าวร้าวรุนแรง เป็นต้น

ความด้อยประสิทธิภาพของการให้บริการพื้นฐานสำหรับเด็ก เช่น ในการขาดประสิทธิภาพของกฎหมายคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็ก การขาดปัจจัยพื้นฐานเพื่อนันทนาการสำหรับเด็ก

สภาพแวดล้อมทางสังคมอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อเด็ก

อนึ่งสมองของคนประกอบด้วย สมอง 2 ซีก ทำงานพร้อมๆ กันแต่จะทำหน้าที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้สมอง 2 ซีกพัฒนาไปเหมือนกัน จะช่วยให้คุณภาพทางความคิดและการปฏิบัติตนของคนในอนาคตมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สมองซีกซ้าย

ถนัดมือขวา

พูดภาษา

เข้าใจความหมายของภาษา

ได้ยินเสียง

การเขียน

คำนวณ

สมองซีกขวา

ถนัดมือซ้าย

ดนตรี

ศิลปะ

รับรู้มโนทัศน์

เต้นรำ

งานปั้น

สมองซีกซ้าย

วิทยาศาสตร์

ความคิดเชิงตรรกวิทยา

ความรู้ต่างๆ ที่เป็นหลักการที่ต้องใช้เหตุผล

สมองซีกขวา

จินตนาการคิดฝัน

ความคิดสร้างสรรค์

การเคลื่อนไหว

การจัดอนุบาลศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ได้จัดทำแนวการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล 1 – 3 เพื่อเน้นแนวทางให้โรงเรียนเอกชนได้จัดการศึกษา สำหรับเด็กอนุบาลอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นให้สอดคล้องกับนโยบาย จิตวิทยา พัฒนาการ สภาพแวดล้อม และสังคมของเด็ก

ทั้งนี้แผนการจัดประสบการณ์นั้น ได้ระบุวิธีการสอนเป็นรูปของกิจกรรม เกมการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง และสนุกสนาน อันจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี โดยมีกิจกรรม ที่ครูจะต้องจัดให้เด็กได้ทำเหมือนกันทุกวัน 6 กิจกรรมหลัก คือ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะ)

กิจกรรมเล่นตามมุม

กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมเกมการศึกษา

ได้เสนอรูปแบบตารางกิจกรรมประจำวันดังนี้คือ

ตารางกิจกรรมประจำวัน

08.00 – 08.30	น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล บันทึกคำพูดเด็ก
08.30 – 08.45	น.	เคารพธงชาติและสวดมนต์
08.45 – 09.00	น.	สำรวจการมาโรงเรียน ตรวจสอบสุขภาพ และไปห้องน้ำ
09.00 – 09.20	น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.20 – 10.00	น.	กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะ) และเล่นตามมุม
10.00 – 10.15	น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.15 – 10.30	น.	กิจกรรมในวงกลม
10.30 – 11.00	น.	เล่นกลางแจ้ง

11.00 – 12.00	น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00 – 14.00	น.	นอนพักผ่อน
14.00 – 14.20	น.	ตื่นนอน ทำความสะอาดร่างกาย
14.20 – 14.40	น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.40 – 14.55	น.	เกมส์การศึกษา
14.55 – 15.00	น.	สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน

3. การจัดการศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานเดียวของรัฐที่ดูแลการจัดการศึกษาเอกชนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มาตรา 15 ได้จำแนกลักษณะของโรงเรียนเอกชน เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทสามัญศึกษา (ก่อนประถมศึกษา - มัธยมศึกษา) และอาชีวศึกษา (ปวช., ปวท., ปวส.,)
2. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบ่งเป็น 7 ประเภท คือ ประเภทการศึกษานอกโรงเรียน เฉพาะกาล สอนศาสนา ส่งคำสอน กวดวิชา ศิลปศึกษา และอาชีวศึกษา
3. โรงเรียนที่จัดการศึกษาแก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาแก่บุคคลผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์

ในปีการศึกษา 2542 มีโรงเรียน นักเรียน ครู ในความรับผิดชอบ จำนวน 6,949 โรงเรียน นักเรียน 2,894,122 คน และครู 111,741 คน ซึ่งหากศึกษาสภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาพบว่า

ด้านปริมาณ

โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา แต่ละโรงเรียนการเปิดสอนในลักษณะหลากหลาย เช่น บางโรงเรียน เปิดสอนเฉพาะระดับก่อนประถมศึกษาหรือประถมศึกษา บางโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา โรงเรียนประเภทนี้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาประมาณร้อยละ 13 ของการจัดการศึกษาทั้งประเทศ โดยในปีการศึกษา 2542 มีโรงเรียน

รวมทั้งสิ้น 2,781 โรงเรียน นักเรียน 1,481,603 คน ครู 72,591 คน โดยมีโรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา 2,479 โรงเรียน ประถมศึกษา 1,476 โรงเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น 540 โรงเรียน และมัธยมศึกษาตอนปลาย 141 โรงเรียน ส่วนจำนวนนักเรียน 1,481,603 คน จำแนกเป็นนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา 507,492 คน ประถมศึกษา 788,776 คน มัธยมศึกษาตอนต้น 141,060 คน และมัธยมศึกษาตอนปลาย 44,275 คน

หากศึกษาเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 – 2542 จะพบว่า มีนักเรียน 1,433,649 คน 1,475,355 คน 1,505,482 คน 1,485,841 คน และ 1,481,603 คน ตามลำดับ ซึ่งจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นในปี 2538 – 2540 และเริ่มลดลงในปีการศึกษา 2541 – 2542 โดยเฉพาะในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ในจำนวนครู 72,591 คน เป็นครูที่ทำการสอน 66,861 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นครูมีวุฒิปริญญาตรี 41,054 คน มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี 1,354 คน ส่วนอีก 24,453 คน หรือร้อยละ 36.57 มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

อัตราส่วนครูต่อนักเรียนในภาพรวมเป็น 1 : 20 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดตามเงื่อนไขของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2544 : 13)

ด้านคุณภาพ

1. คุณภาพของผู้เรียน

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาเมื่อปีการศึกษา 2539 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ปีการศึกษา 2540 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในความสามารถทางภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การงานพื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา พลานามัย การคิดและแก้ปัญหาคุณลักษณะทางคุณธรรมและค่านิยมพบว่า

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศทุกวิชา ยกเว้นความสามารถทั่วไปที่คะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าของประเทศเล็กน้อย และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินพบว่ามีเฉพาะภาษาอังกฤษและสังคมศึกษา เท่านั้นที่อยู่ในระดับดี ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับพอใช้ แต่หากเทียบกับคะแนนเฉลี่ยนักเรียนสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยพบว่า โรงเรียนเอกชนต่ำกว่าในทุกด้านยกเว้นด้านคุณธรรมและค่านิยม ซึ่งนักเรียนโรงเรียนเอกชนสูงกว่าเล็กน้อยเท่านั้น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของประเทศทุกวิชา แต่เมื่อพิจารณาตามระดับคุณภาพ นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถทางภาษาไทย

การเขียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนการเขียนภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์อยู่ในระดับปรับปรุง ในกรณีเปรียบเทียบกับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาก็พบว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าทุกด้าน แต่หากเปรียบเทียบกับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเอกชนต่ำกว่าทุกวิชา

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของประเทศทุกวิชา และเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาก็พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่ากรมสามัญศึกษาทุกวิชาเช่นกัน และหากเปรียบเทียบกับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ก็พบว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเอกชนต่ำกว่าทุกวิชา นอกจากนี้ หากพิจารณาตามระดับคุณภาพ นักเรียนโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงเกือบทุกวิชา ยกเว้นการเรียนภาษาไทย สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์กายภาพ ซึ่งอยู่ในระดับพอใจ

1.2 การได้รับรางวัลพระราชทานและการเข้าร่วมแข่งขันระหว่างประเทศ

ในช่วงปีการศึกษา 2539 – 2542 นักเรียนโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ได้รางวัลพระราชทานด้านต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 51 คน และในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2541 นักเรียนโรงเรียนเอกชนได้เป็นผู้แทนเยาวชนไทยไปแข่งขันคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โอลิมปิกระหว่างประเทศและได้รับรางวัลเกียรติคุณประกาศ วิชาคณิตศาสตร์ (แข่งขันที่ประเทศอินเดีย) เหรียญทองแดงวิชาเคมี (แข่งขันที่ประเทศแคนาดา) เหรียญเงินวิชา ชีววิทยา นอกจากนี้ นักเรียนของโรงเรียนเอกชนยังได้รับการเลือกเป็นผู้แทนเยาวชนไทยไปแข่งขันวิชาเคมี ฟิสิกส์ และชีววิทยา

2. คุณภาพของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดการวิจัยสถาบัน นั่นคือให้โรงเรียนพัฒนาและประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดยดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องและให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อให้ข้อเสนอแนะและยืนยันผลการดำเนินงานพัฒนาของโรงเรียน ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนให้สูงขึ้น และไปสู่ความเป็นเลิศซึ่งจะเป็นการสนองนโยบายรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการที่ให้มีการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและประเภทโดยในการดำเนินการได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานและแนวทางการพัฒนาโรงเรียน กำหนดรูปแบบ กระบวนการรับรอง ทดลองใช้เกณฑ์มาตรฐานและรูปแบบการรับรอง ปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานฯ ตัวชี้วัดคุณภาพและรูปแบบการรับรอง ทดลองใช้ ขยายผลประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2536 ตรวจสอบเพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพโรงเรียน

ในโครงการนำร่องในปี พ.ศ. 2537 และประกาศให้การรับรองโรงเรียนสามัญศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน เมื่อปี พ.ศ. 2538 และหากนับถึงปี พ.ศ. 2543 มีโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพแล้ว จำนวน 145 โรงเรียน

นอกจากนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2542 มีโรงเรียนอีกจำนวน 67 โรงเรียน ได้รับรางวัลพระราชทาน และมีบางโรงเรียนได้มาตรฐานสากล ISO รวมทั้งมีการเข้าร่วมแข่งขันกิจกรรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนได้รับรางวัล เช่น การประกวดวงโยชวาทิตโลก การแข่งขันคณิตศาสตร์ การแข่งขันฟุตบอล เป็นต้น

การอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชน

การอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ดำเนินการตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งได้บัญญัติว่าการอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียน ให้กระทำดังต่อไปนี้

1. จัดส่งครูไปช่วยสอนในโรงเรียน
2. ให้อุปกรณ์การศึกษา
3. ให้เงินอุดหนุน
4. ให้เช่าทรัพย์สินของกระทรวงศึกษาธิการ
5. อุดหนุนและส่งเสริมด้วยประการอื่นซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ดำเนินการพอสรุปได้ดังนี้

5.1 การให้เงินอุดหนุน

การสนับสนุนด้านการเงินแก่โรงเรียนเอกชนมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้โรงเรียนเอกชนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ และเพื่อส่งเสริมบุคลากรของโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ครูใหญ่ และครูในโรงเรียนให้ได้รับสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพ โดยให้การอุดหนุนด้านการเงินเป็นอัตราร้อยละของอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐในแต่ละระดับการศึกษา (เฉพาะงบดำเนินการ) ในโรงเรียนแต่ละกลุ่มดังนี้

5.1.1 โรงเรียนเอกชนการกุศลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ที่เป็นของมัสยิดหรือมูลนิธิ อุดหนุนในอัตราร้อยละ 100 โดยมีเงื่อนไขว่าไม่ให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียน

5.1.2 โรงเรียนที่แปรสภาพจากโรงเรียนสามัญทั่วไปเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศล อุดหนุนในอัตราร้อยละ 60 โดยมีเงื่อนไขว่าไม่ให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียน

5.1.3 โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญทั่วไป (จัดตั้งก่อนปี พ.ศ. 2517) และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ (ที่เป็นของเอกชน ไม่ใช่มูลนิธิ/มัสยิด) อุดหนุน

ในอัตราร้อยละ 40 โดยมีเงื่อนไขให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ไม่เกินร้อยละ 60 ของอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวภาครัฐแต่ละระดับการศึกษา

5.1.4 โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญทั่วไป (จัดตั้งหลังปี พ.ศ. 2517) และยังไม่เคยได้รับการอุดหนุนมาก่อน อุดหนุนในอัตราร้อยละ 20 โดยมีเงื่อนไขให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ไม่เกินร้อยละ 80 ของอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวภาครัฐแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเริ่มให้การอุดหนุนปีการศึกษา 2542 ชั้น ป.1-2, ม.1-2 ปีการศึกษา 2543 ชั้น ป.1-4, ม.1-4 และปีการศึกษา 2544 จะครบชั้น ป.1-ม.6

5.1.5 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ตามมาตรา 15 (2) อุดหนุนเป็นเงินรายหัว 900 บาท/ปี เพื่อให้เป็นค่าสมนาคุณผู้รับใบอนุญาต ครูสอนศาสนา และการพัฒนาโรงเรียน

5.1.6 โรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษาให้การอุดหนุนเป็นเงินชดเชยค่าบำรุงการศึกษา 1,400 บาท/ปี/คน ซึ่งเริ่มให้การอุดหนุนนักเรียนชั้น ปวช. 1 ปีการศึกษา 2543 และจะเพิ่มขึ้นในชั้น ปวช. ปีที่ 2-3 ในปีการศึกษา 2544 - 2545

ในปีการศึกษา 2542 มีนักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือในอัตราอุดหนุนรายหัว ร้อยละ 60 และร้อยละ 100 จำนวน 122,170 คน งบประมาณ 1,119.92 ล้านบาท อุดหนุนรายหัวร้อยละ 40 จำนวน 854,783 คน งบประมาณ 2,938.04 ล้านบาท อุดหนุนรายหัว ร้อยละ 20 จำนวน 126,689 คน งบประมาณ 222.29 ล้านบาท

5.2 การส่งครูไปช่วยสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ให้การส่งเสริม สนับสนุนโดยการจัดส่งครูไปช่วยสอนในโรงเรียนเอกชนการกุศล และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ที่เปิดสอนวิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนา ซึ่งในปีการศึกษา 2542 มีการจัดส่งครูไปช่วยสอนอยู่ในโรงเรียนดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น 811 คน

5.3 การให้อุปกรณ์การศึกษา การอุดหนุนและส่งเสริมด้วยประการอื่น

5.3.1 การอุดหนุนด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

ให้การอุดหนุนสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนแก่โรงเรียนเอกชน โดยตั้งงบประมาณเป็นรายปีโดยปี พ.ศ. 2542 ได้สนับสนุนโรงเรียนเป็นจำนวนทั้งสิ้น 181 โรง ในวงเงิน 21.11 ล้านบาท รวมทั้งมีโครงการแจกหนังสือระดับประถมศึกษาให้นักเรียนยืมเรียน ในวงเงิน 60 ล้านบาทด้วย

5.3.2 การอุดหนุนด้านอาคารเรียน อาคารประกอบ

จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2534 ได้อนุมัติในหลักการ ให้การอุดหนุนด้านอาคารเรียน อาคารประกอบ แก่โรงเรียนเอกชน การกุศลเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2542 มีโรงเรียนเอกชนการกุศลและโรงเรียนการศึกษาพิเศษ/การศึกษา สงเคราะห์ จำนวน 11 โรงเรียน ได้รับการสนับสนุนเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 69.61 ล้านบาท

5.3.3 เงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาการศึกษาโรงเรียนเอกชน

เพื่อเป็นกองทุนให้โรงเรียนเอกชน มาตรา 15(1) หรือ 15(3) กู้ยืมไปใช้จ่ายในการก่อสร้าง ซ่อมแซมอาคารเรียนหรืออาคารประกอบ และจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน ที่เป็นอุปกรณ์หลักซึ่งได้รับงบประมาณปี พ.ศ. 2532 – 2543 จำนวน 690 ล้านบาท ให้โรงเรียน 306 โรงเรียน กู้ในวงเงิน 962 ล้านบาท รวมทั้งมีเงินยืมเพื่อวิทยาคารสงเคราะห์สำหรับโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้และยังมีเงินกู้ตามมาตรการสนับสนุนการจัดตั้งสถานศึกษาเอกชน (โครงการเงินกู้ 20,000 ล้านบาท) เพื่อสนับสนุนในการลงทุนจัดตั้งขยายและพัฒนาสถานศึกษา เอกชน

5.3.4 การอุดหนุนด้านอื่นๆ เช่น การอุดหนุนเป็นค่าอาหารเสริม (นม) ของนักเรียน และโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนยากจน และ/หรือมีปัญหา ทูพโภชนาการ โครงการบริการสุขภาพนักเรียน

5.3.5 การสนับสนุนด้านวิชาการและการส่งเสริมด้านอื่นๆ เช่น ส่งเสริม กิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น การจัดโรงเรียนสาธิต การสอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์การส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแก่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ผลิตบุคลากรสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามภาคใต้ที่ไม่มีวิชาชีพครู และไม่มีวุฒิทางการบริหารการศึกษาให้ได้รับวุฒิทางวิชาชีพครู โครงการส่งเสริมความประพฤตินักเรียน การประชุมสัมมนา/ฝึกอบรม นักเรียน นักศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ ส่งเสริมสนับสนุนการตรวจสุขภาพ นักเรียน นักศึกษา การคัดเลือกโรงเรียนผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนเอกชน เข้ารับรางวัล พระราชทานเพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจโครงการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช การจัดทำหลักสูตรกลุ่มวิชาชีพ โรงเรียนเอกชนมาตรา 15 (2) เพื่อพัฒนาสู่หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ การจัดการศึกษาร่วมกัน ระหว่างกรุงเทพมหานครและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

การให้เงินสงเคราะห์และสวัสดิการแก่ครู

เพื่อเป็นการส่งเสริมครูโรงเรียนเอกชนให้มีความมั่นคงในอาชีพพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 กำหนดให้มียกย่องสงเคราะห์ในกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นกองทุนจ่ายให้แก่ครูใหญ่และครู โดยกองทุนสงเคราะห์ดังกล่าวประกอบด้วยเงินสมทบ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคและรายได้อื่นๆ สำหรับเงินสมทบได้กำหนดไว้ 3 ส่วน คือเงินสมทบจากครูร้อยละ 3 ของเงินเดือน เงินสมทบจากผู้รับใบอนุญาตเท่ากับเงินสมทบที่ครูออกเป็นรายคน เงินสมทบจากรัฐบาลมีจำนวนเป็น 2 เท่า ของเงินสมทบที่ครูออกเป็นรายคน ปัจจุบันเงินกองทุนมีทั้งสิ้น 6,740.90 ล้านบาท (ณ วันที่ 30 กันยายน 2543) สามารถนำผลประโยชน์มาจัดสวัสดิการแก่ครูโรงเรียนเอกชน ได้แก่ เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 1 เงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 2 สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล สวัสดิการ เงินช่วยเหลือบุตร สวัสดิการค่าการศึกษาบุตร สวัสดิการเป็นค่าทดแทนแลเงินทดแทนเงินกู้เพื่อเคหะสงเคราะห์แก่ครูโรงเรียนเอกชน สวัสดิการเงินกู้เพื่อสวัสดิการแก่ครู โรงเรียนเอกชน และเงินเพิ่มพิเศษครูนาน

การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่น

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มาตรา 51 ระบุว่า “รัฐมนตรีมีอำนาจออกระเบียบกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นของโรงเรียนเอกชนได้ตามที่เห็นสมควร โรงเรียนใดจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นได้เท่าใดให้เป็นไปตามที่ได้รับจากผู้อนุญาต ทั้งนี้ โดยไม่เกินอัตราและตามวิธีการเก็บตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”

การเก็บเงินค่าธรรมเนียมการเรียนของโรงเรียนเอกชนจะมีความสัมพันธ์กับมติคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับเรื่องการอุดหนุนด้านการเงินแก่โรงเรียนประเภทสามัญศึกษา ทั้งโรงเรียนทั่วไป โรงเรียนการกุศล โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เช่น หากได้รับเงินอุดหนุนร้อยละ 20 ของค่าใช้จ่ายรายหัวภาครัฐที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดในแต่ละปี จะขออนุญาตเก็บค่าธรรมเนียมการเรียน ไม่เกินร้อยละ 80 ของค่าใช้จ่ายรายหัว โรงเรียนที่ได้รับเงินอุดหนุนร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายรายหัว จะขอเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนไม่เกินร้อยละ 60 และโรงเรียนที่ได้รับเงินอุดหนุนร้อยละ 100 จะไม่อนุญาตให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียน เป็นต้น

จากการศึกษาจำนวนโรงเรียนที่รับเงินอุดหนุนจากรัฐจำแนกตามอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนในปีการศึกษา 2539 พบว่า มีโรงเรียนเอกชนเพียงร้อยละ 30.82 สามารถเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้เต็ม ร้อยละ 60 (รับการอุดหนุนแล้วร้อยละ 40) และร้อยละ 43.85 สามารถเก็บได้ ร้อยละ 40 ถึง 59 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ และมีถึงร้อยละ 19.82 ที่เก็บได้ไม่เกินร้อยละ 29 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ แสดงว่าโรงเรียนได้รับการอุดหนุน

ร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ ร้อยละ 19.82 มีรายได้สำหรับการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียน 1 คน เพียงร้อยละ 69 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐเท่านั้น

โรงเรียนที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุน โดยทั่วไปจะได้รับอนุญาตให้จัดเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนสูงสุดเท่ากับอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐเฉพาะงบดำเนินการแต่อย่างไรก็ตามจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่พยายามยกระดับมาตรฐานการศึกษาโดยให้โรงเรียนสามารถเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้เพียงพอสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงมีโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา จำนวน 18 โรงเรียน โรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จำนวน 56 โรงเรียน เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนเกินอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวภาครัฐ

สำหรับโรงเรียนนานาชาติ จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2534 ที่กำหนดว่า “ให้ยกเลิกการควบคุมการกำหนดค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมอื่น” นั้นในปีการศึกษา 2542 มีโรงเรียนนานาชาติรวมทั้งสิ้นจำนวน 40 โรงเรียน เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนในอัตราต่างๆ กัน ต่ำสุดและสูงสุด ดังนี้คือ ชั้นอนุบาล อัตราที่ได้รับอนุมัติ ตั้งแต่ 20,000 – 345,900 บาท/ปี ส่วนชั้นปี 1 – ปี 13 อัตราที่ได้รับอนุมัติ ตั้งแต่ 31,000 - 384,400 บาท/ปี

นอกจากการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนแล้ว โรงเรียนประเภทสามัญศึกษายังขอเก็บค่าธรรมเนียมอื่น เช่น ค่าอาหารกลางวัน ค่ารถรับ – ส่ง ค่าเครื่องใช้แรกเข้าได้ตามความจำเป็น โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการบริการและภาระของผู้ปกครองซึ่งหากเกินอัตราที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดโรงเรียนต้องยื่นคำชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นด้วย

อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง

จากการสำรวจข้อมูลตามแบบรายงานกิจการโรงเรียนเอกชน (สข.20-21) ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการสำรวจเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนในระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2540 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 33) มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาคืออาชีพนักธุรกิจ/ค้าขาย (ร้อยละ 27) และรับราชการ (ร้อยละ 21) ตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษามีอาชีพนักธุรกิจ/ค้าขาย และอาชีพเกษตรกรในอัตราส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 23) รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 22) และรับราชการ (ร้อยละ 17) ตามลำดับ

สำหรับรายได้ของผู้ปกครองนั้นในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48) มีรายได้ระหว่าง 50,000 ถึง 150,000 บาท/ปี รองลงมา มีรายได้มากกว่า 150,000 บาท/ปี (ร้อยละ 30) และต่ำกว่า 50,000 บาท/ปี (ร้อยละ 22) ตามลำดับ หรืออาจกล่าวโดยสรุปว่า ผู้ปกครองนักเรียน ร้อยละ 70 มีรายได้ไม่เกิน 150,000 บาท/ปี ในโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48) มีรายได้ระหว่าง 50,000 ถึง 150,000

บาท/ปี และมีรายได้มากกว่า 150,000 บาท/ปี และต่ำกว่า 50,000 บาท/ปี ในอัตราส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 26)

ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษามีสิทธิในการเบิกเงินสวัสดิการ ค่าธรรมเนียมการเรียนเพียงร้อยละ 27 และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษามีสิทธิเบิกร้อยละ 24

นอกจากนี้เมื่อปี พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ทำการวิจัย เรื่อง สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนเอกชน พบว่า รายได้ของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนเอกชนส่วนมากมีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน และไม่มีรายได้พิเศษ รวมทั้งรายได้ของคู่สมรสก็น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน เช่นกัน ทั้งนี้ผู้ปกครองมีความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในด้านค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน/แบบฝึกหัด เครื่องแบบนักเรียน อาหารกลางวัน และการบริการรถรับ-ส่งนักเรียนตามลำดับ

จากสภาพการณ์การจัดการศึกษาเอกชนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า เอกชนได้เข้ามามีบทบาทจัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน การศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ หากพิจารณาในเชิงปริมาณโรงเรียนเอกชนในระบบโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา มีส่วนร่วมจัดการศึกษาร้อยละ 13 และประเภทอาชีวศึกษา มีส่วนร่วมจัดการศึกษาร้อยละ 38 ของการจัดการศึกษาในระบบทั้งประเทศ ส่วนการศึกษานอกระบบก็มีส่วนร่วมจัดการศึกษามากและมีแนวโน้มที่จะมีการขยายตัวมากยิ่งขึ้น

สำหรับในเชิงคุณภาพนั้นพบว่าจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในความสามารถด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การงานพื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา พละนามัย การคิด และแก้ปัญหา คุณลักษณะทางคุณธรรมและค่านิยมนักเรียนในโรงเรียนเอกชนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศทุกวิชา ยกเว้นความสามารถทั่วไปและเมื่อเทียบกับเกณฑ์ประเมิน พบว่าภาษาอังกฤษและสังคมศึกษาอยู่ในระดับดี ส่วนนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของประเทศทุกวิชา ในส่วนของโรงเรียนเอกชนมีโรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา 145 โรง มีโรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทาน 67 โรง รวมทั้งได้รับมาตรฐานสากล ISO9002 และได้เข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันในต่างประเทศ

ประเภทอาชีวศึกษา นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา หลักสูตร ปวช. และ ปวส. เมื่อจบการศึกษาและออกไปประกอบอาชีพจะมีอาชีพหลากหลาย กล่าวคือ รับราชการ ทำงานรัฐวิสาหกิจ ประกอบอาชีพส่วนตัว มีรายได้อยู่ระหว่าง 3,500 - 8,000

บาท/เดือน นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา 65 โรงเรียน และได้รับรางวัลพระราชทาน 20 โรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนนอกระบบโรงเรียนนั้นสามารถออกไปประกอบอาชีพส่วนตัวได้ และยังมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพจนได้มาตรฐานสากล ISO 9002 ได้รับรางวัลพระราชทาน 13 โรงเรียน ส่วนโรงเรียนนานาชาติได้รับการรับรองมาตรฐานจากองค์กรต่างประเทศ 11 โรงเรียน

ทั้งนี้รัฐได้ให้การอุดหนุนและส่งเสริมด้วยประการต่างๆ เช่น อุดหนุนด้านการเงิน ด้านสื่ออุปกรณ์ การส่งครูไปช่วยสอน การส่งเสริมด้านวิชาการ เป็นต้น

4. การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา

ความหมายของคุณภาพตาม The American Heritage Dictionary of English (เมซวิน ฟุ่มมาลี 2543 : 42 -43; อ้างอิงมาจาก Flood 1993 : 22 , 24 Peratec 1995 : 115 – 116) นิยามไว้ 4 ความหมาย คือ

1. คุณลักษณะ หรือคุณสมบัติ
2. ลักษณะธรรมชาติ หรือลักษณะที่จำเป็นของสิ่งต่าง ๆ
3. ระดับของความเป็นเลิศ
4. ตำแหน่งสูงทางสังคม

คำว่า คุณภาพ เป็นคำที่มีพื้นฐานมาจากภาคธุรกิจ – อุตสาหกรรม ซึ่งมีคำที่เกี่ยวข้องคือการตรวจสอบ การควบคุมมาตรฐานหรือข้อกำหนดและความพึงพอใจของลูกค้า ดังนิยามของคุณภาพที่ Flood และ Peratec (เมซวิน ฟุ่มมาลี 2543 : 42 -43; อ้างอิงมาจาก Flood 1993 : 22 , 24 Peratec 1995 : 115 – 116) ได้รวบรวมจากนักวิชาการที่สำคัญด้านคุณภาพไว้ดังนี้

Crosby (1986) นิยามว่า คุณภาพ คือ ความตรงตามข้อกำหนด ไม่ใช่ความดีหรือความงาม

Juran (1993) นิยามว่า คุณภาพ คือ ความเหมาะสมสำหรับการใช้

Deming (1994) นิยามว่า คุณภาพ คือ ระดับที่สามารถทำนายได้ของความเหมือนและความไว้วางใจได้

ส่วนคำว่า คุณภาพการศึกษา มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

อุไรพรรณ เจนวาณิชชนนท์ (2540 : 12) ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาว่าหมายถึงกระบวนการในการควบคุม (Quality Control) ตรวจสอบ (Quality Audit) และประเมินผล

ทบวงมหาวิทยาลัย (2540 : 5) ให้ความหมาย คุณภาพการศึกษา หมายถึง

1. การที่บัณฑิตมีคุณสมบัติตรงกับเป้าหมาย หรือคุณลักษณะที่สถาบันได้กำหนดไว้ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต 2. กระบวนการของการผลิตบัณฑิต ได้มีการควบคุมอย่างเป็นระบบ และมีแบบแผนที่ดี จนเชื่อมั่นว่าจะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง อีกทั้งยังให้ความสำคัญของการประกัน คุณภาพการศึกษา ว่าหมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติใด ๆ ที่หากได้ดำเนินการตามระบบและ แผนที่ได้วางไว้แล้ว จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าจะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่ประสงค์

การประกันคุณภาพ จะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อได้มีการประเมินผลการดำเนินการของระบบการผลิตบัณฑิต และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของบัณฑิตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้มีการทบทวน และติดตามกระบวนการผลิตโดยใกล้ชิด

การประกันคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กิจกรรมการควบคุมคุณภาพภายในสถาบันที่จะทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย สถาบันมหาวิทยาลัยมีความมั่นใจว่าคณะ / ภาควิชาต่างๆ ได้มีการผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายแล้ว

2. การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การดำเนินการระบบควบคุมคุณภาพภายใน พร้อมทั้งการตรวจสอบ และการประเมินผลทั้งระบบ จนทำให้สังคมและมั่นใจว่าสถาบันสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกสู่สังคม

ส่วนกรมวิชาการ (2541 : 21) ได้ให้ความหมายของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆ ตามมาตรฐานคุณภาพที่หลักสูตรและสังคมต้องการ โดยหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องมีการวางแผน ดำเนินงานจัดการศึกษา และตรวจสอบผลการดำเนินงานจัดการศึกษาตามภาระหน้าที่อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยชุมชน ท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542 : 5) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนว่าเป็นการควบคุมคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจว่าการดำเนินการของโรงเรียนสามารถประกันได้ว่ามีคุณภาพ โรงเรียนมีการดำเนินงานและประเมินผลการทำงานที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

การประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมาเพื่อรายงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการวางระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็ตามมา

หลักการและแนวทางของการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพศึกษานั้นจะประกอบด้วยหลักการและแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้

หลักการระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ถือหลักการของการให้เสรีภาพและอิสระภาพในการพัฒนาความคิดและการปฏิบัติแก่สถาบันการศึกษา กล่าวคือ ให้มีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic freedom) และควมมีอิสระในการกำหนดแนวทางในการบริหารและดำเนินการใดๆ ทางวิชาการ (Autonomy) เพื่อควมมีคุณภาพภายในสถาบันอย่างเต็มที่ แต่ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาจะต้องพร้อมที่จะรับการตรวจสอบจากหน่วยงานหรือองค์การภายนอกด้วย

ในฐานะที่เป็นองค์กรหลักของสังคม

1. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้กำหนดขึ้น จะเป็นไปตามหลักการที่ว่าหากสถาบันการศึกษาสามารถควบคุมองค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตผู้เรียนให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งมีระบบของการตรวจสอบและประเมินจากภายนอกแล้ว คุณภาพของผู้เรียนก็จะดีด้วย
2. แนวปฏิบัติ สถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดวิธีดำเนินการ และกฎเกณฑ์การปฏิบัติที่จะทำให้ได้มาซึ่งคุณภาพด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการให้อิสระ และให้ความคล่องตัวที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ และการปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในสถาบันด้วยตนเองทั้งนี้ในแนวปฏิบัติดังกล่าวจะเน้นการให้สถาบันการศึกษาได้มีระบบควบคุมคุณภาพขึ้นภายในสถาบันเพื่อเป็นกลไกในการกำกับดูแลการดำเนินการขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีคุณภาพ
3. การควบคุมคุณภาพภายใน ในการดำเนินการภายในสถาบันนั้นจะเน้นการให้สถาบันได้มีระบบการควบคุมคุณภาพภายในขององค์ประกอบต่างๆ ที่จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นหลัก
4. การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินการควบคุมคุณภาพภายในของสถาบัน สามารถนำไปสู่ระบบการประกันคุณภาพโดยสมบูรณ์และได้รับการยอมรับจากฝ่ายต่างๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ (Quality

auditing and assessment) ของระบบการควบคุมคุณภาพภายในสถาบันการศึกษาขึ้นในกรณีที่ไม่ผ่านการตรวจสอบและประเมินผลก็จะได้รับการพิจารณาว่าสาเหตุเกิดจากอะไร และให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

การประกันคุณภาพโรงเรียนเอกชน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การบริหารและการจัดการศึกษาเอกชนให้มีความเป็นอิสระโดยมีการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ การกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ทั้งนี้ ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสถานศึกษาเอกชนทุกระดับ/ประเภท ในระบบโรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปแล้วประมาณร้อยละ 7 ของสถานศึกษาและได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พร้อมรับการประเมินจากภายนอก

การที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนต้องพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบการประกันภายในให้สามารถดำเนินการร่วมกับสถานศึกษาได้ จัดให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเอกชนมีส่วนส่งเสริมและช่วยเหลือให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ต้องมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

เป้าหมาย

1. มีระบบการประกันคุณภาพภายใน
2. มีคู่มือการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
3. พัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน และพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบ

ดำเนินงานประกันคุณภาพ

ผลคาดหวัง

เพื่อให้สถานศึกษาเอกชนทุกแห่งมีการประกันคุณภาพภายในและได้รับการประกันคุณภาพภายนอกเมื่อสิ้นปีการศึกษา 2548

งาน/โครงการ

โครงการส่งเสริมสถานศึกษาเอกชนให้มีการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาวิจัย และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลขององค์กรแตกต่างกันไป เช่นแนวคิดของสตีเยร์ (Steers 1977 : 8) เห็นว่ามีปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์กร ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านนโยบายบริหารและการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมฆวิน พุ่มมาลี (2543 : 39 อ้างอิงมาจาก Mann 1989 : 77 : cilling Mann and Lawrence 1983) ที่พบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ คุณลักษณะและพฤติกรรมของครู คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหาร บรรยากาศในโรงเรียน

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 5) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ในบริบทของสังคมไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านชีวิตสังคมของผู้บริหารปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหาร และปัจจัยด้านครู โดยสรุปแล้วจะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพหรือประสิทธิผลของโรงเรียนที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียน และปัจจัยด้านครู

ปัจจัยด้านโรงเรียนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการดำเนินการด้านโรงเรียนที่เหมาะสม เช่น การกำหนดอัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียน การสรรหาครูที่มีคุณภาพวุฒิการศึกษาของครู ฯลฯ ขนาดของโรงเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงโดยเฉลี่ยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ รวมถึงทำเลที่ตั้งพื้นที่และจำนวนห้องเรียนก็มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนเช่นกัน (อาร์ุง จันทวานิช และคนอื่นๆ 2527 : 16) ตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งที่มีส่วนสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนที่เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยด้านโรงเรียน คือ อัตราส่วนระหว่างครูต่อนักเรียน เช่น งานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 : 130) ในเรื่องประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของเอกชนพบว่าตัวแปรอัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน อัตราส่วนระหว่างครูต่อนักเรียน จำนวนนักเรียน จำนวนครู มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

นอกจากตัวแปรอัตราส่วนระหว่างครูต่อนักเรียนแล้ว อีกตัวแปรหนึ่งที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน คือ อัตราส่วนระหว่างครูที่มีคุณวุฒิปริญญาต่อครูที่มีวุฒิต่ำกว่า ซึ่งพบจากงานวิจัยของ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2532 : 65) พบว่า ครูในโรงเรียนที่สัมฤทธิ์ผลสูง

ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สอนตรงตามสาขาที่เรียนมาในขณะที่ครูในโรงเรียนสัมฤทธิ์ผลต่ำส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นต้น

ปัจจัยด้านผู้บริหาร ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการที่จะเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลนั้นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหาร คือ ประสิทธิภาพการบริหาร การศึกษา ตลอดจนการศึกษอบรมในทางบริหาร ทั้งนี้เพราะงานวิจัยหลายฉบับต่างยืนยันสอดคล้องกันว่า ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน (ฮาร์จัน จันทวานิช และคนอื่นๆ 2527 : 18)

มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน หลายตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรด้านประสิทธิภาพการบริหารซึ่งในเรื่องนี้ เมฆวิณ พุ่มมาลี (2543 : 40 อ้างอิงมาจาก O' Neal 1987 : 320) พบว่า ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพการทำงานยิ่งมาก และมีประสิทธิภาพการบริหารมากจะยิ่งทำให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานและเข้าใจงานมากยิ่งขึ้น อีกตัวแปรหนึ่งที่สำคัญเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน คือ การศึกษาและการอบรมทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพของโรงเรียนเพราะผู้บริหารที่ผ่านการอบรมทางการบริหารย่อมได้ความรู้ความเข้าใจในการบริหารเพิ่มขึ้น ซึ่งจะสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยจากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533 : 129) พบว่า การฝึกอบรมของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรมที่ผู้บริหารได้รับมีส่วนช่วยเพิ่มความถี่ของการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากการฝึกอบรมช่วยเพิ่มศักยภาพในการเป็นผู้นำทางด้านวิชาการให้กับผู้บริหารโรงเรียน อย่างไรก็ตามในเรื่องของการอบรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนนั้น จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533) พบว่าโรงเรียนเอกชนมีความเสียเปรียบด้านปัจจัยการบริหารเนื่องจากการฝึกอบรมที่ผู้บริหารโรงเรียนได้รับมีน้อย

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนที่สำคัญไม่น้อยกว่าตัวแปรอื่นที่กล่าวมาแล้ว คือ ตัวแปรด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้งนี้เพราะการที่โรงเรียนจะมีประสิทธิผลหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการนำและการใช้ภาวะผู้นำในการปรับเปลี่ยน และพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น (Stewart : 1985) และยังเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในยุคปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ก่อนข้างมากจึงจะสามารถเผชิญกับปัญหาทั้งภายในและภายนอกที่มากกระทบอยู่ตลอดเวลาได้

ปัจจัยด้านครู ครูผู้สอน คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา และทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพหรือประสิทธิผลของโรงเรียน ในโรงเรียนเอกชนปัญหาที่

สำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียน คือ อัตราการเข้าออกของครูสูง ซึ่งการที่จะควบคุมอัตราการเข้าออกของครูให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจหรือไม่นั้นบรรยากาศในการทำงาน ขวัญและกำลังใจ ความสามัคคีของครู เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความพึงพอใจในการทำงาน ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ดังเช่น เฮาส์ (House : 1971 : 24-25) ได้กล่าวถึงการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ซึ่งหมายถึงความเห็นอกเห็นใจ ความไว้วางใจ การเอาใจใส่ อีกประการหนึ่งคือการสนับสนุนช่วยเหลือในการทำงาน อำนวยความสะดวก และให้ผลตอบแทน นอกจากนั้นจะเป็นการสนับสนุนด้านเงินและสิ่งของรวมถึงการให้คำแนะนำปรึกษาแก้ปัญหาทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าส่วนใหญ่จะมีแนวคิดที่คล้ายกัน และแตกต่างกันบ้าง แต่พอจะสรุปได้ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนหรือความพร้อมในการเข้าสู่การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาน่าจะเป็นเรื่องเดียวกัน โดยมีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน เช่น ขนาด โครงสร้าง อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ประสบการณ์บริหาร การศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เช่น ความสัมพันธ์ของบุคลากร บรรยากาศภายในโรงเรียน การร่วมมือร่วมใจกันทำงาน การสนับสนุนช่วยเหลือครู ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร เช่น พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ ภาวะผู้นำ การบริหารความขัดแย้ง การบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ดังนั้นจากปัจจัยดังกล่าวเมื่อพิจารณาในด้านบุคลากรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนจะมีบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น

6. การประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ให้ความสำคัญและได้เสนอลักษณะคุณภาพโรงเรียนที่ดีเป็นเกณฑ์คุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย เกณฑ์ ตัวชี้คุณภาพของโรงเรียนเอกชนมี 7 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1 ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน ประกอบด้วย

เกณฑ์ โรงเรียนมีปรัชญาที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรและปรัชญาที่ดีจะต้องมีสาระสำคัญสอดคล้องกับปรัชญาและอุดมการณ์ของการจัดการศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคมที่แวดล้อม มีการสื่อสารให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบ บุคลากร

ในโรงเรียนนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และวางแผนพัฒนางานเพื่อให้ปรัชญานั้นบรรลุผลนั้น
ดังนั้น ปรัชญาจึงเป็นภาพรวมที่จะสะท้อนภาพของโรงเรียน

จุดเน้น / แนวทางของโรงเรียนในการจัดการศึกษา

1. เป็นเสมือนหนึ่งค้ำยันสัญญาที่ให้ต่อผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน

2. เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนและการปฏิบัติงานของโรงเรียน

คณะกรรมการโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่มีลักษณะของการมุ่งเน้นผลถาวรที่แท้จริงที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้านสมดุล เน้นประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการจัดการศึกษา ทั้งนี้โรงเรียนอาจจะวางเป้าหมายไว้ในแต่ละระดับการศึกษา แต่ละหลักสูตรวิชา ซึ่งเป้าหมายย่อยที่เหมาะสมควรสอดคล้องกับเป้าหมายใหญ่ของโรงเรียน บุคลากรฝ่ายต่างๆ ช่วยกันวิเคราะห์ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนพัฒนารองรับปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถอธิบายความหมายของปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนได้ตรงกัน และนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ปัจจัยที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย

เกณฑ์ที่ 1 ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น / ทันสมัย และสอดคล้องกับความสามารถของสังคม ห้องถิ่นและผู้เรียน

เกณฑ์ที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

เกณฑ์ที่ 3 ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนถูกต้องตามระเบียบและหรือหลักการวัดและประเมินผล

ปัจจัยที่ 3 บุคลากร ประกอบด้วย

เกณฑ์ที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้นำระดับมืออาชีพ

เกณฑ์ที่ 2 ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมเหมาะสมกับอาชีพครู

เกณฑ์ที่ 3 บุคลากรสนับสนุนทุกคนมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ

ปัจจัยที่ 4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย

เกณฑ์ที่ 1 จัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ/สถานฝึกปฏิบัติ และสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน

เกณฑ์ที่ 2 จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเรียนการสอน

เกณฑ์ที่ 3 จัดระบบการเงินที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียน

เกณฑ์ที่ 4 จัดระบบข้อมูล / เครื่องมือการเรียนรู้ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

ปัจจัยที่ 5 การจัดการ การบริหาร ประกอบด้วย

เกณฑ์ที่ 1 มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย

เกณฑ์ที่ 2 สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย

เกณฑ์ที่ 3 มีระบบการกำกับ ตรวจสอบและรายงานคุณภาพภายในที่เหมาะสม

ปัจจัยที่ 6 กิจกรรมนักเรียน / นักศึกษา ประกอบด้วย

เกณฑ์ที่ 1 จัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งร่างกาย และจิตใจให้เหมาะสมกับวัย

เกณฑ์ที่ 2 ดำเนินงานปกครองนักเรียนเป็นระบบ

เกณฑ์ที่ 3 จัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับวัย

ปัจจัยที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ประกอบด้วย

เกณฑ์ที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในชั้นสุดท้ายของผู้เรียนที่จบหลักสูตรอยู่ใน ระดับสูง

เกณฑ์ที่ 2 ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพของตน

เกณฑ์ที่ 3 ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด ไว้ในหลักสูตร

การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน มี หลักการและจุดมุ่งหมายให้โรงเรียนได้พัฒนาและประเมินตนเองอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง บนพื้นฐานของความเป็นเลิศทางวิชาการ และความคล่องตัวในการบริหารและจัดการ โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำในการพัฒนา และเปิดโอกาสให้สังคมหรือหน่วยงานภายนอก เข้าไปตรวจสอบได้ ทั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงานในขั้นตอนการประกัน คุณภาพกระบวนการดำเนินงานในขั้นตอนการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ในการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเอกชน

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศของการศึกษาเอกชนทุกระดับทุกประเภท
2. เพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างความมั่นใจแก่โรงเรียนเอกชน ในการสร้างระบบ การควบคุมภายในโรงเรียน และรับการตรวจสอบจากภายนอก

3. เพื่อสร้างความมั่นใจในเรื่องคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนเอกชนเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

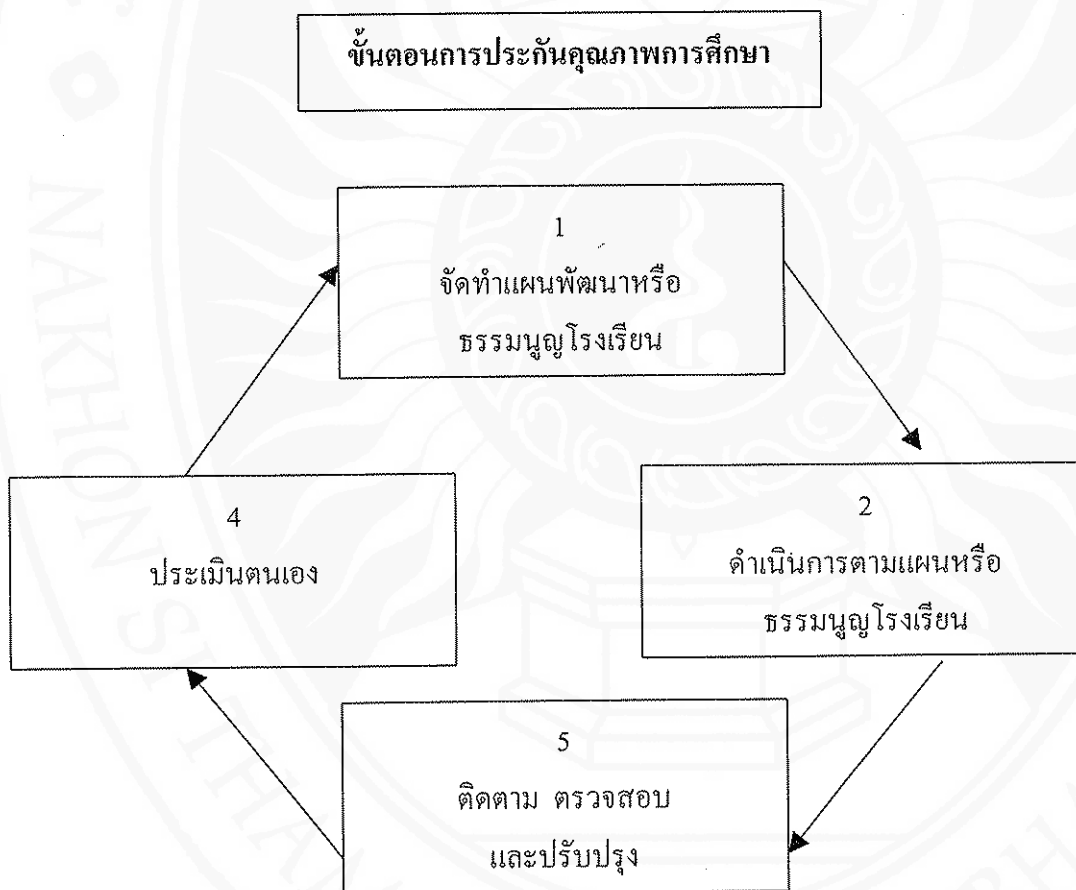
4. เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชนให้เป็นที่ยอมรับทั่วไป

5. กระบวนการดำเนินงานในขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาและขั้นตอนการรับรอง

มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

1. ขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนเป็นกิจกรรมการบริหารและควบคุมคุณภาพภายในโรงเรียนเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจในคุณภาพการศึกษาที่ได้รับ ซึ่งโรงเรียนมีแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา 4 ขั้นตอน ตามแผนภูมิต่อไปนี้

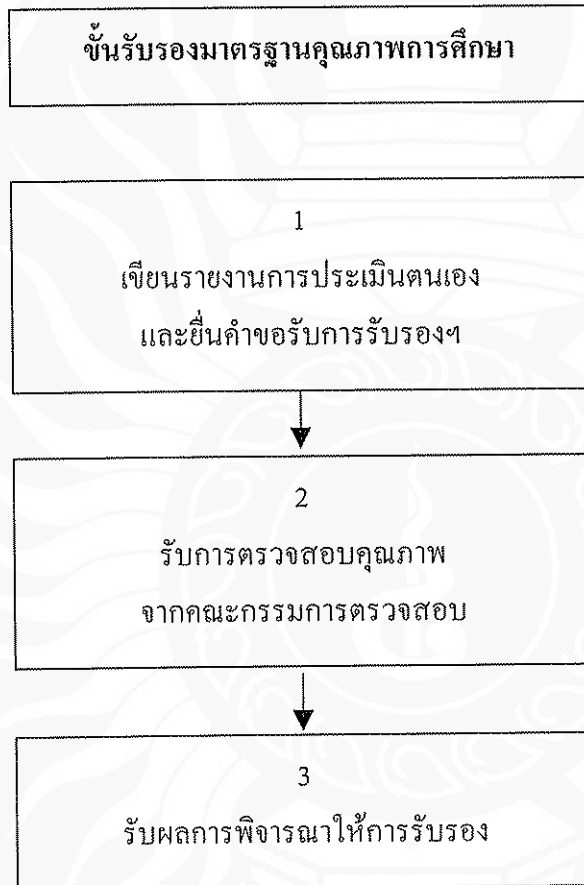

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนและวิธีดำเนินงานประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542 : 4

2. ขั้นตอนการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชนเป็นกลไกการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกเพื่อยืนยันความมั่นใจกับทุกฝ่ายว่าโรงเรียนเอกชนได้จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ซึ่งโรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2541 : 4) ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการเตรียมการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542 : 4

นโยบายและเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชน

จากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 5 ข้อ มีข้อ 2 ที่เกี่ยวข้องกับ
การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเอกชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

ส่งเสริม แนะนำ และให้บริการในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้โรงเรียนเอกชนปฏิบัติการกิจ
ได้ถูกต้อง มีคุณภาพและเป็นปึกแผ่นมั่นคง เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยปลูกฝังให้โรงเรียนเอกชน
ดำเนินกิจการอย่างมีอาชีพ ละเลิกพฤติกรรมที่ทำให้เสื่อมเสียภาพลักษณ์ของโรงเรียนเอกชน

กระบวนการในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเอกชนจะเกี่ยวข้องกับขอบข่ายการดำเนินงาน
ที่สำคัญ 3 เรื่อง คือ

(1) การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ เป็นการกำหนดลักษณะของโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพ
ให้ชัดเจนว่าจะต้องประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง แต่ละปัจจัยมีขอบข่ายของความสำเร็จแค่ไหน
และความสำเร็จแต่ละเรื่องนั้นจะตรวจสอบได้จากอะไร

(2) การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) การประกันคุณภาพการศึกษา
ของโรงเรียนเอกชนเป็นการควบคุมคุณภาพภายในโรงเรียนเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจว่า
การดำเนินการของโรงเรียนสามารถประกันได้ว่ามีคุณภาพ โรงเรียนมีการดำเนินงานและประเมินผล
การทำงานที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

(3) การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (Accreditation) เป็นกลไกการตรวจสอบ
คุณภาพจากภายนอก เพื่อยืนยันความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายว่า โรงเรียนได้จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ
และได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานฯ

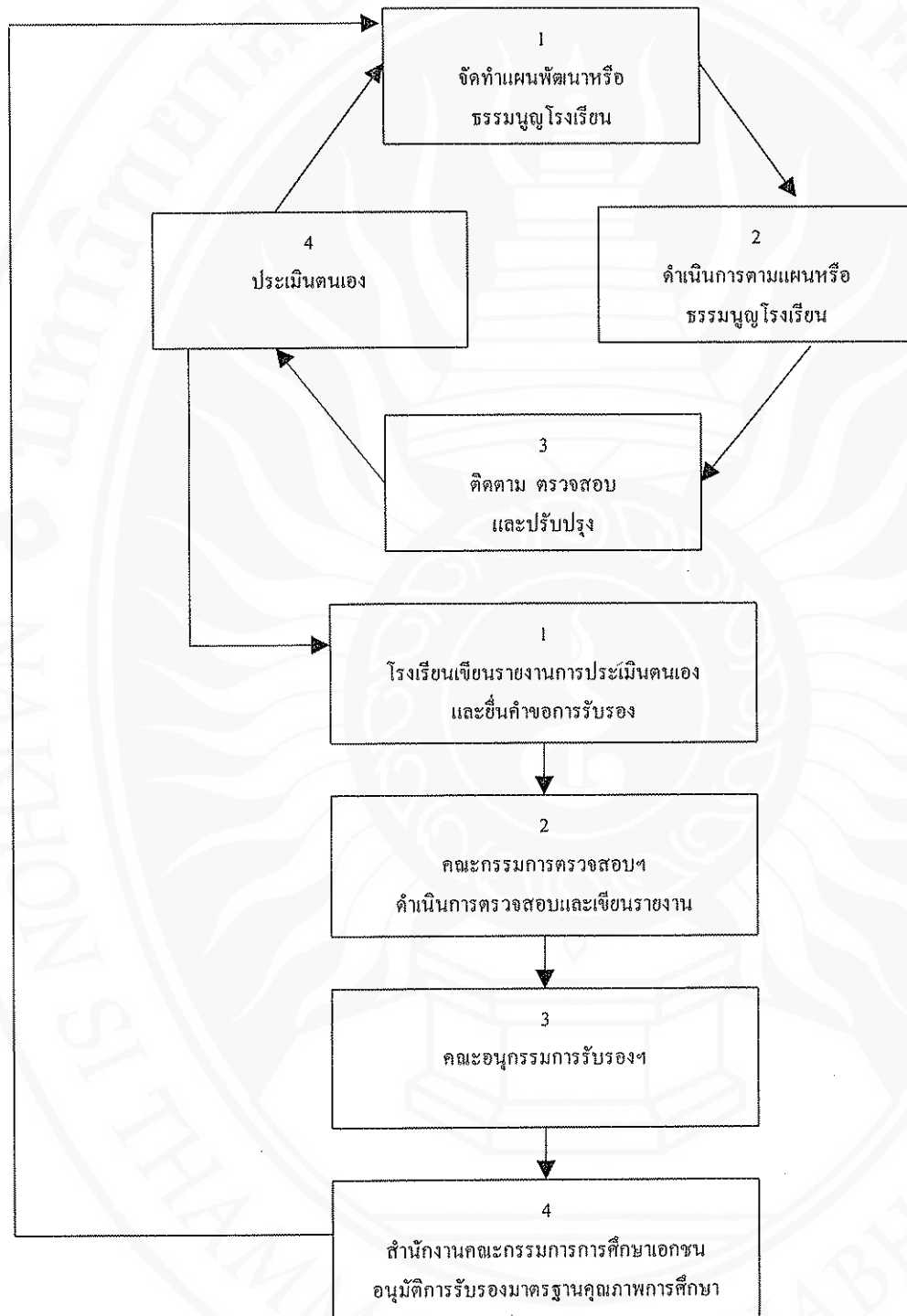
ขั้นตอนและวิธีการ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

(1) โรงเรียนประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยกระบวนการบริหารและจัดการอย่าง
มีอาชีพของโรงเรียน เช่น วางแผนพัฒนาจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ดำเนินงานตามแผนกำกับ
ติดตาม ประเมินและปรับปรุงงาน และประเมินตนเองเพื่อสรุปแผนพัฒนาหรือธรรมนูญโรงเรียน
และรายงาน ผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

(2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียน เมื่อสามารถมั่นใจได้ว่าโรงเรียนจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้ตามเกณฑ์
ที่กำหนด โดยโรงเรียนต้องเสนอรายงานการประเมินตนเอง มีคณะกรรมการไปตรวจสอบ
การดำเนินงาน และมีการประเมิน จากรายงานการตรวจสอบ เพื่อพิจารณาให้การรับรองแยกแต่ละ
ระดับการศึกษา/หลักสูตร/ สาขาวิชา ครั้งหนึ่งๆ เป็นระยะเวลา 5 ปี

วิธีการดำเนินงานที่สำคัญๆ ของทั้งสองขั้นตอนหลักดังกล่าว ปรากฏตามแผนภูมิ
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541 : 4)

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐาน

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงขั้นตอนและวิธีดำเนินงานประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542 : 4

7. การประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศ

1. การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ ได้วางระบบตรวจสอบและรับรองคุณภาพการศึกษา 2 รูปแบบ คือ (รุ่ง แก้วแดง 2544 : 12 - 13)

1.1 การกำกับและตรวจสอบภายในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแยกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับกระทรวง และระดับสถานศึกษา ภายในกระทรวงมีองค์กรที่เกี่ยวข้อง 3 องค์กร คือ สำนักประเมินและตรวจสอบภายใน สำนักนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และสำนักงานรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศ ส่วนระดับสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูใหญ่ ครูและบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ต่างมีบทบาทในการตรวจสอบในลักษณะการตรวจสอบและถ่วงดุล ซึ่งคณะกรรมการบริหารโรงเรียนก็จะถูกตรวจสอบโดยองค์กรภายในกระทรวงและภายนอกกระทรวง และ

1.2 การประเมินผลภายนอก โดยจัดตั้งสำนักงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (Education Review office : ERO) เป็นหน่วยงานอิสระแยกออกจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน (รุ่ง แก้วแดง 2544 : 12 - 13)

2. การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศอังกฤษ การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีทั้งที่เป็นกลไกภายในระบบการศึกษา คือ คณะกรรมการโรงเรียนและองค์การบริหารการศึกษาท้องถิ่น (Local Education Authority : LEA) ซึ่งกำกับดูแลโรงเรียนและในปี 1992 ได้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education : OFSTED) มีหน้าที่หลักคือ ตรวจสอบเยี่ยมโรงเรียนเพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน และเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อยกสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน และต่อมาได้ขยายงานตรวจสอบคุณภาพบริการการศึกษาสำหรับเด็กเล็กด้วย ในระดับอุดมศึกษามีระบบการประเมินทั้งภายในและภายนอก การประเมินภายนอกมี 3 องค์กรหลัก คือ การประเมินโดยหน่วยงานของรัฐที่จัดสรรเงินสนับสนุน (รุ่ง แก้วแดง 2544 : 18)

เกษม วัฒนชัย (2538 : 15-16) ได้เสนอกระบวนการประกันคุณภาพของประเทศอังกฤษ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นความรับผิดชอบของแต่ละสถาบันในการวางกลไกต่าง ๆ เพื่อควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน

2. การตรวจสอบกลไกควบคุมคุณภาพ (Quality Audit) เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานกลางอุดมศึกษา ที่เรียกว่า Higher Education Quality Council (HEQC) ซึ่งเน้น

การตรวจสอบ ในระดับสถาบันเกี่ยวกับกลไกควบคุมคุณภาพที่เหมาะสมและเน้นการตัดสินเกี่ยวกับรูปแบบ (Formative Judgement) ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยๆ คือ

- การรวบรวมข้อมูลหรือเอกสาร
- การแต่งตั้งผู้ตรวจสอบที่มีความเป็นกลางและมีความรอบรู้
- การตรวจเยี่ยมสถาบัน เป็นการให้ผู้ตรวจสอบได้พบกับผู้บริหาร โรงเรียนอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา
- การเขียนรายงานความเห็น ซึ่งต้องกระทำให้เสร็จสิ้นภายในวันสุดท้ายของการตรวจเยี่ยม
- การเผยแพร่รายงานเป็น Public report ซึ่งเป็นการประเมินและให้ข้อเสนอแนะทั่วไปโดยไม่มีการเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน โดยเน้นให้มหาวิทยาลัยตื่นตัวและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินคุณภาพของการเรียนการสอน (Quality Assessment) เป็นหน้าที่ของหน่วยงานจัดสรรงบประมาณอุดมศึกษา คือ Higher Education Funding Council (HEFC) และเป็นการประเมินในระดับสาขาวิชา โดยเน้นที่ประสิทธิภาพการเรียนการสอน เน้นการตัดสินที่เนื้อหาสาระ (Summative judgement) โดยมี 5 กิจกรรมย่อย คือ

- 3.1 การรวบรวมข้อมูลหรือเอกสารที่เป็นรายงานการประเมินตนเอง
- 3.2 หน่วยงานกลางพิจารณารายงาน
- 3.3 อาจประเมินให้อยู่ในระดับ “พอใจ” โดยไม่ต้องตรวจเยี่ยม
- 3.4 ไปตรวจเยี่ยมกรณียังไม่เป็นที่พอใจ (Claim for excellence หรือ Quality at risk)
- 3.5 แต่งตั้งผู้ประเมิน (กรณีต้องไปตรวจเยี่ยม) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3-4 คน และผู้รายงาน 1 คน

4. การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในการเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา (Goal 2000 : Educate America) ทางรัฐบาลกลางได้จัดกลไกของฝ่ายบริหารในรูปองค์กรคณะบุคคล 2 คณะเพื่อศึกษาความก้าวหน้า คือ คณะที่ปรึกษาว่าด้วยเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติ และสภาปรับปรุงการศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ในรัฐต่างๆ แต่ละรัฐได้มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบที่ควบคุมและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา กลไกการควบคุมคุณภาพมาตรฐานที่สำคัญ คือ สมาคมรับรองมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา และสมาคมรับรองมาตรฐานสถาบันวิชาชีพเฉพาะทาง ซึ่งสมาคมดังกล่าวก็ถูกตรวจสอบด้วยเช่นกันเพื่อประกันมาตรฐานการตรวจสอบ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540 : 15)

จะเห็นได้ว่ากลไกและองค์ร่ก่กับตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทั้ง 3 ประเทศ เป็นมาตรการสำคัญที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศรวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาด้วย

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการประกันคุณภาพทางการศึกษา เป็นเรื่องที่ได้รับ ความสนใจเมื่อไม่นานมานี้ และกำลังมีการศึกษาวิจัยในด้านต่างๆ ซึ่งผลการวิจัยยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ดังนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถรวบรวมได้จึงมีจำนวนไม่มากนัก จะมีก็แต่เพียงการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน หรือการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ดังเช่น งานวิจัยของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน โดยศึกษาตัวแปรต้น 4 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านชีวสังคมของผู้บริหาร ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร และปัจจัยด้านครู โดยมีตัวแปรตามเป็นประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนที่ผู้บริหารดำรงตำแหน่งทางการบริหารแตกต่างกัน จะมีประสิทธิผลทางการบริหารต่างกัน โดยที่ส่วนใหญ่จะทำหน้าที่บริหารหรือเป็นครูใหญ่แต่เพียงอย่างเดียว รองลงมาจะเป็นผู้บริหารที่เป็นทั้งครูใหญ่และผู้รับใบอนุญาตในคนคนเดียวกัน ส่วนในเรื่องขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีประสิทธิผลของโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีประสิทธิผลในภาพรวมสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิในการศึกษาสูงและมีประสบการณ์ในการบริหารงานมานานจะมีประสิทธิผลมากกว่าโรงเรียนที่มีลักษณะตรงกันข้าม

3. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยด้านโรงเรียน อันประกอบด้วย ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และอัตราส่วนระหว่างครูที่มีวุฒิปริญญาต่อครูที่มีวุฒิต่ำกว่ากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง .199 - .584 โดยตัวแปรขนาดของโรงเรียนมีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน

4. ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านชีวสังคมของผู้บริหาร และปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สามารถทำนายประสิทธิผลได้ และเมื่อแยกวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ที่ประเมินโดยครูใหญ่ และประเมินโดยครูพบว่า ครูใหญ่ ให้ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรม กรรมการบริหาร รองลงมา คือ ปัจจัยด้านโรงเรียน ส่วนครูให้ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนที่ดีที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านครู รองลงมา คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการ

บริหาร และปัจจัยด้านโรงเรียน ตามลำดับ (เมชวิน พุ่มมาลี 2543 : 59 ; อ้างอิงมาจาก Gallenter CD - ROM)

งานวิจัยของ Gallenter (CD – ROM) ที่ศึกษาในปี 1994 เกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านการบริหารของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับการย้ายออกจากโรงเรียนประถมศึกษาของเอกชน พบว่าผู้ปกครองเลือกโรงเรียนเอกชนเพราะมีความเชื่อว่าโรงเรียนของรัฐมีคุณภาพต่ำกว่าโรงเรียนเอกชน ซึ่งแสดงว่าค่านิยมของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน และการที่ผู้ปกครองย้ายนักเรียนออกจากโรงเรียนเอกชนก็เพราะหมดความเชื่อถือในโรงเรียนนั้น

งานวิจัยของ เมชวิน พุ่มมาลี (2543 : 60 ; อ้างอิงมาจาก Reid, Hopkins and Holly 1988 : 5) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ และครูใหญ่ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาทางการศึกษา พบว่าครูบางคนให้ความหมายประสิทธิผลของโรงเรียนว่า หมายถึงความสามารถของนักเรียนที่จะบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในขณะที่บางคนเห็นว่าประสิทธิผลของโรงเรียนหมายถึงความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สมาชิก

งานวิจัยของ เมชวิน พุ่มมาลี (2543 : 60 ; อ้างอิงมาจาก Abernathy CD - ROM) ที่ศึกษาในปี 1992 เกี่ยวกับปัจจัยที่แสดงประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนแสดงได้จากการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นการมองประสิทธิผลของระบบบริหารการศึกษาของโรงเรียนทั้งระบบ

งานวิจัยของ เมชวิน พุ่มมาลี (2543 : 60 ; อ้างอิงใน Misnistry of Education and Culture, 1994 : 56) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาของประเทศ อินโดนีเซีย โดยวัดคุณภาพของครูใน 4 ปัจจัยหลัก คือ ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความพยายามทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมทางวิชาชีพ และความสัมพันธ์ระหว่าง ความเชี่ยวชาญและงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นปัจจัยที่กระตุ้นและใช้ประโยชน์จากปัจจัยอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นปัจจัยเดียวที่ใช้ตัดสินใจปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและครูที่มีคุณภาพจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาได้มากที่สุด

งานวิจัยของ เมชวิน พุ่มมาลี (2543 : 60 ; อ้างอิงมาจาก Shearer CD – ROM) ที่ศึกษาในปี 1993 เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลทางการศึกษา ชื่อเสียงของสถาบัน และความมั่นคงด้านการเงินของวิทยาลัยเอกชนในสหรัฐอเมริกา พบว่าประสิทธิผลทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับชื่อเสียงของสถาบันหรือความมั่นคงด้านการเงิน ความมีชื่อเสียงของสถาบันและการมีความสามารถด้านการเงินดี มิได้เป็นสิ่งรับประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันนั้น

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพเป็นวิธีการใหม่ที่นำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ก้าวทันต่อความเจริญและความเปลี่ยนแปลงของสิ่งทีแวดล้อม ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้ตอบสนองต่อความจำเป็นในการปรับตัวและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ แต่เนื่องจากแนวคิดของการประกันคุณภาพ เป็นสิ่งที่นำมาจากบริบททางด้านธุรกิจ และอุตสาหกรรม ดังนั้น การนำมาใช้ในบริบทของการศึกษาจึงต้องมีความระมัดระวัง และมีการประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ป้องกันผลเสียหยาที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่แรกสุด ตามแนวคิดของการประกันคุณภาพและทำให้การบริหารการศึกษามีพัฒนาการไปในทิศทางที่พึงประสงค์ โรงเรียนจะต้องตรวจสอบ ทบทวนความเหมาะสมของระบบและกระบวนการบริหารอยู่เสมอเพื่อให้สามารถรักษามาตรฐานคุณภาพไว้ได้ตลอดไปเนื่องจากผลของการศึกษาที่มีต่อเยาวชนจะเป็นผลที่คงอยู่ในตัวบุคคลนั้นตลอดชีวิต และผลเสียที่เกิดขึ้นย่อมเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ยาก ทั้งยังส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล สังคม และประเทศชาติในระยะยาว การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง